

1928

G O S P O D A R

Št. 21

Jesensko gnojenje z umetnimi gnojili.

Slovenski kmet uvideva vsako leto bolj, da brez umetnih gnojil ne doseže dovolj pridelkov na njivah in travnikih, zato tudi letno raste njih uporaba. Pri trosenju umetnih gnojil poznamo tri letne dobe: jesensko, pomladno in poletno porabo. Spomladi gnojimo navadno z njim le jarim žitom in okopavinam, poleti ajdi, reči in korenju, jeseni pa ozimini, travnikom in deteljiščam.

Za slovensko kmetijstvo je brez dvoma najvažnejše jesensko gnojenje, ki je potrebno našim najvažnejšim kulturam: ozimnemu žitu in krmskim rastlinam. Žito, ki smo ga že jeseni močno pognojili, se bo dobro obraslo, bo spomladi zgodaj in krepko poglano ter se v dobi rasti, cvetja in naprave ploda lepo razvijalo. Za jesensko gnojenje žit vzamemo na hektar 300 kg superfosfata in 150 kg kalijeve soli, ki jih lahko podorjemo, pa tudi še lahko potrosimo po vrhu rastlin. Da se ozimina še bolje razraste, je potrebno, da dobi še 80 mladi pa ravno toliko takoj, ko začne rasti.

Še važnejše je jesensko gnojenje travnikov in deteljišč, ki zahtevajo, da se jim za spomladno rast potrebna hrana pripravi že tekom zime. Ker pa potrebujejo travniki in deteljišča predvsem fosforne kisline in kalija, jim gnojimo s Tomasovo žlindro (300 do 400 kg na hektar) in kalijevo soljo (150 kg). Obe gnojili raztrosimo že jeseni, ali v zgodnji zimi, prikladno je tudi po prvem snegu, da prideta čimprej v zemljo, se tam razkrojita in dosežeta korenine trav in detelj. V Tomasovi žlindri imamo tudi precej apna, in sicer okrog 50 odstotkov, tudi od svoje strani zelo mnogo pomaga gnojiti.

Ugoden in skoraj vedno viden učinek Tomasove žlindre je v veliki meri pripisati ravno apnu, ker to pomaga razkrajati tudi druge hranilne snovi. To dejstvo mora našim kmetovalcem odpreti oči v pojasnilo, da njih zemljam primanjkuje apna in da brez njega ne bodo pri obdelovanju svoje zemlje nikdar dosegli popolnih uspehov. Tudi druga umetna gnojila, ki ne vsebujejo apna, ne morejo priti do polne veljave, če primanjkuje zemlji te važne snovi. Zato je izrednega pomena, če se bodo naši kmetovalci oprijeli tudi gnojenja svojih njiv in travnikov, predvsem pa deteljišč z apnom, bodisi z apnenim prahom kot odpadkom apnenic, bodisi z ogljikovokislim apnom ali apnenčevo moko, bodisi z mavcem. Takih gnojil je raztrositi 1000 do 2000 kg na hektar, potem šele bo učinek ugoden ter bo trajal več let.

Če bomo tako gnojili jeseni z umetnimi gnojili in pri tem seveda ne zanemarili domačega gnoja in gnojnice, bomo gotovo znatno povečali pridelke naših njiv in travnikov in zboljšali gospodarsko stanje našega posestva.

Napajanje živine pozimi.

Zima se bliža in živinorejec mora skrbeti, da svojo živino dobro in zdravo prezimi. Hlev mora temeljito očistiti in osnažiti, ob lepem vremenu pobeliti, ravno tako jasli in jarke za odtok gnojnice, okna in vrata ter prežračevalnike. Tudi za vodo za napajanje moramo že poskrbeti ter pripraviti za njo primerno kad, ki pride v hlev ob nastopu mraza. Živina mora namreč dobiti pozimi primerno toplo vodo, da se ne prehladi. Če popije namreč živina premrzlo vodo, se njen život preveč shladi in navadno želodec prehladi, na kar nastopi neredno prebavljanje. Konje, ki pijejo premrzlo vodo, napade pogosto kolika, govedo pa griza, če so pa živali breje, lahko tudi zvržejo. Napajanje živine s premrzlo vodo vpliva slabo tudi na mlečnost.

Za napajanje najbolj primerna voda je tista, ki ima kakih 10—15° C. To toplino pa dobi mrzla voda, če se postavi v gorak in suh hlev in pusti, da stoji v njem nekoliko časa. Vodo postavimo v primerno kad v hlev. Po vsakem napajanju se kad vnovič napolni. Priporoča se tudi kad pokriti, da se voda v njej ne onesaži.

Če pa napajamo živino zunaj pri vodovodu, tedaj moramo pustiti, da odteče mrzla voda, ki je v napajalniku ter se ta novno napolni s toplejšo vodo, ki priteče po ceveh iz zemlje. V splošnem je namreč priporočljivo tudi pozimi napajati živino izven hleva, ker se pri tem nekoliko sprehodi in pride na sveži zrak. Obenem pa se tudi hlev prezrači. S previdnim ravnanjem z živino pozimi ji ohranimo tudi njeno zdravje.

Ne odlašajte!

Zelo kratkoviden bi moral biti, kdor bi še dandanes ne uvidel, kako dobičkanosno je sadjarstvo in kako obilo se povrne majhen trud in razmeroma neznatni stroški, ki jih imamo z nego sadnega drevja. In vendar je še vedno največ takih sadjarjev, ki se za obdelovanje sadnega drevja prav malo ali pa nič ne brigajo. Posebno napačno je, da se ta dela v splošnem tako rada odlašajo na pomlad. Saj vendar vsi vemo, kako se na pomlad, kopicijo dela na polju, na travniku, v vinogradu, kako nam nagaja vreme in s kako težavo zmagamo najnujnejše. Sadno drevje je zadnje, ki bi prišlo na vrsto, navadno pa ostane v pušči, oziroma se obdela prav površno. Ta stara navada in to neodpustljivo odlašanje je največ krivo, da imamo še dandanes toliko zanemarjenih sadovnjakov in še toliko praznih prostorov, kjer bi lahko rastle in obilo rodilo sadno drevje.

Pameten sadjar se bo lotil sadnega drevja takoj sedaj v jeseni, ko odpade listje. Ko pospravi poljske pridelke, ima gotovo več časa in prilike nego na pomlad. Če začnemo v jeseni, imamo pred seboj celo zimo in pomlad, torej dovolj dolgo dobo, da lahko z vso natančnostjo izvršimo, kar je treba.

Za danes opozarjamo sadjarje posebno na dve važni opravili, ki jih je začeti že v je-

seni, ako hočemo imeti popoin uspeh in sicer na snaženje sadnega drevja, in na zatiranje zajedavcev z arborinom.

Katero drevje je treba snažiti in kako se to delo opravlja, je bilo že tolikokrat obdelano, da bi bilo za vsakega razsodnega kmetovalca-sadjarja sramotno, ko bi tega ne vedel in znal. Ze zdrava pamet nam pove, da je treba odžagati najprej vse suhe ali bolne veje, ker to so nrtvi udje na telesu, in se morajo odstraniti, da ne oslabi zdravi del telesa. Mnogo sadnega drevja ima pa tudi pregošte vrbove. Tu je tudi treba sadjarjeve pomoči. Izrezati in izžagati mora vse vejice in veje, ki so prav preblizu skupaj, ki se križajo, med seboj drgnejo, ki rastejo noter prsti sredini vrha ali ki imajo sploh slabo rasti. Za vse to tudi ni treba posebne učenosti. Zdrave oči in nekoliko razvitega razuma, pa se bo naredilo. Važno je pri tem delu, da vsako vejo ali vejico, ki jo odstranimo, tako odrežemo ali odžagamo, da se more rana zaceliti, torej ne puščati čepov in rogovil, ki se posuše in gnijejo. Vejo odžagamo vedno tam, kjer raste iz druge debelejšje ali iz debla. Prav velike rane je treba zamazati s cepilno smolo, ker sicer gnijejo in provzročajo votline po deblu in vejah. Kdor bi se ne upal sam žagati vej, naj poišče koga, ki je vajen tega dela. Opozarjamo posebno na absolutne kmetijskih šol in mariborske sadjarske in vinarske šole. Vsi ti so v tem poslu izvežbani in bodo za primerno odškodnino radi prišli na pomoč, ako jih naprosimo sedaj v jeseni ali pozimi, ne pa šele na pomlad, ko bodo imeli takega posla čez glavo.

K snaženju sadnega drevja spada tudi to, da odpravimo z drevja mah, lišaje in staro razpokano skorjo, ker vse to že naravnost ovira rast in razvoj drevesa, poleg tega pa je škodljivo tudi posredno, ker daje zavetje raznim zajedavcem. Vsaj z debla in z debelejših vej je treba odpraviti mah in lišaje in skrbeti, da je koža gladka.

To pa še ne zadostuje. Kljub še tako skrbnemu snaženju, bo ostalo po drevju še mnogo raznih škodljivcev živalskega in rastlinskega plemena, ki jih ni mogoče doseči z navadnim orodjem. Na pomoč vzamemo tekočino, ki zalije vse razpoke in prodre v najskrivnejše koticke, kjer se skrivajo zajedavci. Taka tekočina je arborin.

Arborin je tako preizkušeno sredstvo za splošno zatiranje sadnih zajedavcev in za pomlajanje sadnega drevja, da ga nimamo bolj šega, le žal, da ga naši sadjarji še tako malo poznajo in tako redkokje uporabljajo. Pa še tisti, ki so se odločili zanj, so prepozni, ker ga vporablajo šele pozno spomladi, namesto v jeseni ali čez zimo. O uporabi arborina in o izkušnjah z njim pa prihodnjč.

Slivovko, brinjevec, pellenovec, rum in hruševac

si lahko pripravite z našimi esenci. Steklenica za napravo 4—5 l zganja stane samo Din 20.—, po pošti Din 30.—. Točno navodilo na vsaki steklenici. — Samo v drogeriji A. Kanc sinova, Ljubljana, Zidovska ul. 1

Občine in „Slov. straža“.

Mislím, da je narodno-obrambno delo tudi ena izmed tistih dolžnosti, ki naj jih izvršuje občina, čeprav je ne vežejo za to paragrafi občinskega reda, vežejo pa jo moralne dolžnosti, veže jo krvna in bratska vez ljubezni do onih, ki ječe pod tujim jarmom proseč naše pomoči. Nikoli ne smemo pozabiti, da je naš narod majhen, saj štejemo Slovenci le 1 milijon in 846 tisoč duš, in da jih je od teh na tujem 821.000 ali 44,5%! Pod tujim jarmom živi najbednejše narodno življenje — ali bolje rečeno umira — samo v Italiji nič manj nego okrog 380.000 sicer še živih, toda mnogo že otrovanih udov našega narodnega telesa. V Avstriji štejemo do 100.000 Slovencev, pod Madžari 6000, v Nemčiji 35.000, drugod okrog 50.000, da ne štejemo 250.000 Slovencev, ki bivajo v Združenih državah Amerike, ki pa žive svobodno narodno življenje, dasi tudi tam prehajajo, čeprav ne po prisilni asimilaciji, ampak po drugih okolnostih v drugo narodnost.

Nepopisno pa je gorje, kakršno preživljajo naši sorojaki — Slovenci pod tiranskim jarmom Italije. Ne mnogo bolje, če ne prav tako, se godi Slovincem v tužnem Kerotanu. Vsem tem mora biti posvečeno naše čustvovanje, naša ljubezen jih mora bodriti, da ne omahnejo in ne omagajo v neenakem boju za narodni obstanek. Nuditi jim moramo moralno in materialno (duševno in gmotno pomoč), onim našim bratom, ki so odrezani od našega naroda in žive zunaj mej naše države, zatiranim Slovincem, ki upirajo v nas svoje obupne poglede — v duhu ključč: Ave Jugoslavija, morifuriti Te salutant — Pozdravljena Jugoslavija, umirajoči Te pozdravljajo!

Zakaj pripovedujem to našim občinam? Zato: Prihodnje dni se bo obrnilo na nje narodno-obrambno društvo »Slovenska Straža« s prošnjo za prispevke, priporočeno od županske zveze, da naj nakažejo občine tudi sedaj po možnosti najvišjo mogočo podporo iz občinskih sredstev temu obrambnemu društvu. V dobi smo, ko sklepajo občine svoje proračune. Naj bi ne bilo slovenske občine, ki bi ne prispevala v navedeni namen. Saj so občine tiste narodne edinice, ki tvorijo osnovne celice našega naroda. Ko prispevajo »Slovenski Straži«, izvršujejo veliko narodno dolžnost, a prispevki bodo dali stoteri sad, ker bodo z njimi oteti stoteri in tisočeri narodne smrti, če bodo dana sredstva za to. A kaj je lepše kakor nuditi bratu roko in ga rešiti smrti. Zato pričujoči apel na naše občine.

Fran Kristan.

Veliki **CENIK** ilustrovani debite zastojli. Zehavajte za od skladstva **MEINEL** in **HEROLD** tovarna glasbil, gramofonov in harmonik. R. Lager **MARIBOR** Štev. 107. Violine od 85 Din, ročne harmonike od 85 Din, tamburice od 85 Din, gramofon od 348 Din dalje.

Denar.

g **Vrednost denarja 30. oktobra.** Splošna stalnost vlada v denarni vrednosti skoraj po vseh evropskih borzah. Nastopajo sicer tuptam male spremembe, ki pa nimajo nobenih hujših posledic, ampak so le znak večjega ali manjšega povpraševanja po denarnih vrednotah. V Curihu je naš dinar na borzi stalen na 9.13 Din. Na naših borzah se trgujejo tuje valute tudi stalno. Tako beleži ljubljanska borza te-le cene: 1 angleški funt stane 276.23 Din, 1 ameriški dolar 56.95 Din, 1 holandski goldinar 22.83 Din, 1 nemška marka 13.57 Din, 1 švicarski frank 10.956 Din, 1 madžarski penga 9.92 Din, 1 avstrijski šiling 8 Din, 1 belgijski belg 7.91 Din, 1 italijanska lira 2.98 Din, 1 francoski frank 2.22 Din, 1 češka krona 1.69 Din.

Živina.

g **Ljubljanski živinski sejem.** Na zadnji živinski sejem je bilo prignanih 166 konj, 37 volov, 67 krav, 25 telet in 240 prašičkov za rejo. Vzlic ugodnemu vremenu je bil sejem slabo obiskan in so ostale cene neizpremenjene. Le nekaj najboljših volov je bilo prodanih po 9 Din za kg žive teže. V splošnem so se pa prodajali prvovrstni voli po 8.50 Din, drugovrstni po 7.50 Din, slabi po 6 Din, krave debele 5 do 6 Din, klobasarice 3—4 Din, teleta 11 do 12 Din za kg žive teže, konji in prašički za rejo po kakovosti in velikosti.

g **Živinske cene v Mariboru.** V Mariboru so za živino in meso naslednje cene: Voli prvovrstni za kg žive teže 7.25 do 8.50 Din, II. 6.50—7 Din, biki 6—7 Din, krave debele 7.50—8.25 Din, plemenske 6 do 7 Din, klobasarice 3.75—4.50 Din, molzne in breje 5.50—6.50 Din, mlada živina 7.25—8 Din. Meso: volovsko 10—18 Din, telečje 15—22.50 Din, svinjsko sveže 15 do 30 Din za kg.

g **Cene živini na milanskem trgu** so v splošnem stalne. Na zadnjem sejmu je bilo 275 glav živine iz Jugoslavije. (1 lira je 3 Din.) Cene: voli I. 4.50—5.20 lir, II. 3.70 do 4.40, III. 2.80—3.60, krave I. 3.90 do 4.70, II. 3—3.80, III. 2—2.90; teleta iz Jugoslavije so dosegla 6.20—6.70 lir za kg; prašiči 7.40 lir za kg žive teže, 8.50 lir za kg mrtve teže.

Cene.

g **Mleko, sir in maslo.** Cene mleku so ostale iste, četudi se je množina zvišala: Nakupna cena v Ljubljani 2 Din, prodajna na veliko 2.25 Din, na drobno 2.50 Din, z dobavo na dom 2.75—3 Din. — Mlekarne po deželi izdelujejo sir, ki so mu cene porasle od 24 na 30 Din za kg, na drobno od 38—40 Din. — **Masla** se sedaj doma malo razpeča, večje povpraševanje po njem je iz Belgrada in Zagreba. Cene na veliko 45—48 Din, na drobno po 56 Din.

g **Seno in slama.** V Ljubljani se plačuje za 100 kg sladkega sena 130 Din, polsladkega 120 Din, kislega 75—100 Din, slama 60—65 Din. Lani ob tem času so bile znatno nižje.

g **Ljubljanska blagovna borza.** V kupčiji z žitom vlada mrtvilo ter se kupuje samo toliko, kolikor se sproti rabi. Na ljubljanski blagovni borzi je zaznamovali samo ponudbe, malo sklepov. Za 100 kg blaga pri vagonskih dobavah na vsako slovensko postajo, če ni drugače povedano, se zahtevajo te cene: Pšenica baška 307.50—310 Din, za dobavo v decembru 312.50—315 Din, kuruza baška 365.50—370 Din, ameriška »La Plata« v Ljubljani 315.50—320 Din; ječmen baški, 70—71 kg težak, zdrav rešetan, v Ljubljani 315.50—317 Din; rž baška 73—74 kg 295—297.50 Din; moka »Og« v Ljubljani 430—435 Din; oves baški zdrav, rešetan 297.50—300 Din; ajda domača v Sloveniji 300—305 Din.

g **Žitno tržišče.** V zadnjem času so poskušali v Ameriki na čikaški borzi dvigniti ceno pšenice, toda ta dvig je trajal le malo dni. Kupci pač niso šli na ta lim, ker so vedeli, da je svetovna letina dobra in da se visoke cene ne morejo ustaliti. Domačim producentom v Bački in Banatu se zdijo današnje cene prenizke, zato ne marajo prodajati pšenice. Vendar bodo prej ali slej prisiljeni v to, ker je letina tako dobra, da moramo to žito izvažati. Danes so pa inozemstvu naše cene previsoke, zato ni kupčije. — V Sloveniji se splošno malo kupuje, le mariborski mlinci se zalagajo z večjimi količinami. — Laplatska kuruza je v Buenos Airesu poskočila za 15 točk, zato se je tudi pri nas prenehala ponudba tega blaga. — Moka in ostali pridelki so neizpremenjeni.

g **Razni pridelki.** Fižol. Vsled splošno slabe letine fižola so mu cene precej visoke. Vendar je na nje pritisnil fižol iz Poljske, ki ima dobro letino, pa tudi oni iz Čile v Ameriki. Poljski fižol je došel v Trst in se ponuja po 12—14 dolarjev isto tam (6.70—7.60 Din). Še pred 14 dnevi se je pri nas nakupoval fižol po teh-le cenah: prepeličar po 8.30 Din za kg, mandalon 8 Din, ribničar 8—8.25 Din, črni koks 6.50 Din, zeleni 7.50 Din, fižolica 7.50 Din, cipro 9 Din, koks okrogli 8 Din. — Vsled vpliva poljskih ponudb in ker se je izkazalo, da tudi pri nas ni letina tako slaba, kakor se jo je slikalo, so pa cene domačemu fižolu v Ljubljani padle skoro za 1 Din pri kilogramu. — **Krompir.** Pri vagonskih dobavah so cene krompirju v Ljubljani od 100—105 Din za 100 kg. — **Deteljno seme.** Letošnja letina deteljnega semena pri nas je bila srednja, bolj slaba, vendar je zanj le malo zanimanja, ker ima Nemčija dober pridelek. Nakupne cene za domače blago iz Slovenije so 16—18 Din, z debelo predenico 14—16 Din za kg. — **Proso** stane pri nakupu: belo dolensko po 3.25 Din, rumeno 2.25 do 2.50 Din, prekmursko pa 2.20 Din na nakladalni postaji. — **Gobe.** Ker je v zadnji dobi vedno več blaga na trgu in je nova rast precej obilna, so cene sušenim gobam zelo popustile, in sicer 15—20 Din pri kg. Povpraševanje je predvsem po lepem blagu.

g **Lesni trg.** Kupčija z lesom je v zadnji dobi bolj zastala in to vsled pomanjkanja blaga po želji kupcev, pa tudi ker je vsako leto ob tem času kupčija bolj mrtva. Pričakuje se v novembru živahnejši promet.

g Tržišče jajc. V zadnji dobi prihaja vedno manj jajc na svetovni trg, zato so se cene nekoliko dvignile. V Sloveniji se plačujejo pri nakupu na deželi štajerska jajca po 1.50—1.55 Din za komad. Štajersko blago se plačuje v Švici na meji po 278 do 280 frankov za zabojo od 1440 komadov. Tudi v Nemčiji so se cene našim jajcem dvignile. Vendar izvoz trenutno ni znaten. V zadnji dobi se živahneje izvažajo v Italijo.

g Tržišče hmelja. Na našem tržišču hmelja vlada mrtvilo. Trgovci in razne prekupevalci hmelja so tako zmešali manjše hmeljarje, da oddajajo ti svoj pridelek za vsako ceno. Temu je pač kriva neorganiziranost hmeljarjev, ki jim že drugo leto povzroča ogromno škodo.

g Cene vinu. Vsled letošnje pičle letine vina so cene v raznih pokrajinah naše države precej trdne. Za staro vino, ki ga je malo več, se plačuje v Banatu: belo 9.5 odstotno po malignanu 3.50 Din za liter, 10—10.5 odstotno 3.60—3.80 Din, 11—11.5 odstotno 4—4.25 Din in 12 odstotno po 4.50 Din, sorta do 6 Din in čez, otelo 11 do 12 odstotno 3.50—3.75 Din. Novi pridelek je kakovostno dober in izgleda, da bodo cene zanj višje kakor letos. Dalmacija: Tu računajo na donos 650.000 hektolitrov, torej več kakor lani. Za hektoliter belega mošta se plačuje po 300 Din, črnega 250 Din, v okolici Šibenika črni 200 do 210 Din, bel 250—260. Grozdje je šlo po 2 Din kg. Za staro vino se je plačevalo po 35—38 Din za odstotek alkohola, vendar je bilo zanj malo povpraševanja. Slovenija ima v splošnem nekoliko obilnejšo letino, vendar je kakovost pridelka v splošnem manj zadovoljiva. Kdor je pustil grozdje dolgo časa na trti, bo imel sladko vino, toda malo. Nasprotno bodo imeli tisti, ki so prej trgali, več pridelka, pa kislega. — Baker: Za vinogradnike je važna, toda ne razveseljiva vest, da je mednarodni kartel bakra v zadnjih dneh zvišal cene bakru od 15 na 15.5 centov. To pomenja obenem modre galice.

Letina.

g Pšenica in koruza. Natančnejših podatkov o letošnji letini v državi sicer še nimamo, vendar je nekaj cenitev, iz katerih dobimo vsaj približno sliko o tem. Kmetijsko ministrstvo cení letošnji pridelek pšenice na 28 milijonov meterskih stotov. Od teh nam je potreba za prehrano 11.5 mil., za seme 3 mil., ostane torej za izvoz 14 mil. ali 140 tisoč vagonov. Kongres gospodarskih zbornic je začetkom septembra cenil izvoz na 50.000 vagonov, drugi gospodarski krogi pa cenijo danes na 60.000 vagonov, kar pomenja ena in četrt milijarde Din. — Koruza se cení na 20 milijonov stotov, kar bo komaj zadostovalo za prehrano ljudstva in za seme. Vendar manjkajo tozadevno natančni podatki.

g Letina v ljubljanski oblasti. Celoten pridelek je letos smatrati za srednji. Žita, izvzemši ovsu, so večinoma dobro obrodila. Od jesenskih pridelkov so dobro obrodile koruza, zelje in krompir, zelo slabo pa fižol, ki ga je suša v nekaterih krajih popolnoma uničila. Travniki so zelo trpeli vsled suše, otave sploh ni bilo, vsled česar bo premanjkovalo krme. Sadna letina

je letos izpod srednje. Jabolka so trpela spomladi vsled moče in slane, da je bilo le malokje srednjega pridelka. Malo boljše so obrodile hruške; orehov ni, kjer jih je uničila slana. Vinska letina je letos v splošnem slaba, ker je že spomladi slana uničila precej pridelka. Tudi kakovost vina ne bo dobra.

g Letina mariborske oblasti. Pridelka je bilo letos v žitih prav zadovoljivo, kakor še dolgo ne. Jesenski pridelki so bili tudi precejšnji, predvsem koruza in krompir. Zadnji krompir je pa vsled suše slabo

obrodil, pozni je nekoliko droben. Ajda je bila tudi lepa in proso je bogato obrodilo. — Sadje je bilo v okolici Maribora zelo veliko, da je znašal ob času obiranja izvoz 20—35 vagonov dnevno. Jabolka so šla večinoma v Avstrijo in na Češko, nekaj tudi v Nemčijo. Tudi okolica Ptuja in Ljutomer je imela precej sadja, vendar manj od srednje letine. Prekmurje pa je slabo odrezalo. — Vina je bilo po množini za srednjo letino, mnogo več nego lani, toda kakovostno bo v splošnem slabo. Vreme zadnje dni septembra in v oktobru je bilo

„Srečna zaročenka sem“

pravi razumna Mica. „Zmeraj bom mladostno izgledala, ker RADION prevzema mesto mene najtežje delo v hiši in sicer pranje perila. RADION pere sam in

varuje perilo!“

slabo za zoritev, zato tako malo sladkega grozdja.

Zboljšanje letošnjega vinskega pridelka. — Zaradi v splošnem slabe zoritve grozdja je pričakovati letos v ljubljanski oblasti glede na kakovost večinoma bolj slab vinski pridelok. Zato je potrebno, da se z dopuščenimi sredstvi kolikor mogoče zboljša, in sicer v prvem redu s slajenjem. Glede na to dovoljujem vinskim producentom izjemoma splošno in prosto slajenje

letošnjih vinskih moštov v ljubljanski oblasti, in sicer za mošte iz navadnih (domaćih) vrst grozdja, ki imajo izpod 14% sladkorja z največ 3%, a za one iz finih vrst grozdja, ki imajo izpod 17% sladkorja z največ 4% čistega konzumnega (navadnega) sladkorja. Rjavi, takozvani ameriški sladkor se v to svrhu nesme uporabljati. Sladkor je treba v moštu raztopiti in ne v vodi. Slajenje je treba izvesti takoj, čim grozdje zместimo oziroma sprešano, tedaj pred kipenjem

ali vsaj med kipenjem mošta, najkasneje pa do vštete 15. novembra t. l. Zaradi te splošne dovolitve slajenja ni treba nobenemu vinogradniku v tukajšnji oblasti vlagati posebne prošnje za slajenje mošta, kakor tudi ne predpisanega naznanila o izvršenem slajenju, dočim morajo imeti vinski trgovci za slajenje mošta, ki so ga nakupili, posebno dovoljenje od pristojne politične oblasti.

Za velikega župana:
Dr. Andrejka l. r.

Kako dvigniti naše kmetištvo.

(Gospodarska slika. Napisal Fr. Erjavec. Dalje.)

Moderno kmetovanje pa stavi zlasti na malega kmeta toliko in takih zahtev, ki jih kljub vsej svoji uvidevnosti, lastnim prizadevanjem in najboljši gospodarski politiki javnih činiteljev vendarle sam nikakor ne more izvršiti, ker zanje nima potrebnih sredstev ali bi se mu pa tozadevne investicije nikakor ne izplačale (n. pr. batarju modern mlatilni stroj na električen pogon). Cesar ne zmore tu šibek posameznik, je pa lahko izvršljivo večji skupini, če se združi v organizirano celoto, to je zadrugo, ki je postala zadnja desetletja ena najmočnejših opor malega kmeta in tisto sredstvo, ki je po vseh kulturnih državah kmetom tudi največ pripomoglo k njih napredku. Najkrasnejši dokaz za to nam nudi mala Danska, kjer so pogoji za kmetištvo precej slinčni našim, a je ravno združništvo ustanovilo že prave čudeže.

Združna misel je na Slovenskem že precej stara, kajti prve zadruge so začele nastajati pri nas že sredi druge polovice preteklega stoletja (zadr. mlekarstvo l. 1873.) na pobudo bratov Mihaela in Josipa Vošnjaka, med najširše ljudske plasti je pa zanesel združništvo dr. J. E. Krek, ki si je ravno s tem stekel največjih zaslug za slovenski narod. Konec l. 1925. smo imeli v Sloveniji okroglo 910 zadrug, ki so bile skoro vse organizirane v štirih slovenskih združniških zvezah (največja je ljubljanska, l. 1899. ustanovljena Zdržna zveza s 497 zadrugami in 126.000 združniki). Danes lahko cenimo, da sta združništvo organizirani že kakšne dve tretjini naših kmetiških domov.

Na to razširjenost združništva smo Slovenci upravičeno lahko ponosni, čeprav bi ga bilo nujno potrebno še zelo razširiti (perutinarskih, klavniških itd. zadrug sploh še nimamo nobenih). Nekoliko manj razveseljiva je pa slika, ki jo dobimo, če to združništvo podrobno pregledamo. Dobro polovico vseh naših zadrug tvorijo namreč kreditne zadruge (hranilnice in posojilnice), dočim na vse ostale ne odpade niti polovica. Kreditne zadruge so si stekle za našega kmeta ogromnih zaslug, ker so ga osvobodile iz rok oderuhov, ki so še pred par desetletji uničevali toliko naših kmetiških domov. Tudi danes so še prav tako potrebne, ker je edino potom njih mogoče preskrbovati kmetov in slučajno potrebe hiter in cenen kredit in edino one mu tudi jamčijo, da tega kredita ne bodo zlorabljale. Zeleti bi bilo zato, da bi imela svojo kreditno zadruge vsaka večja občina, kar je prav lahko dosegljivo.

Kakor bomo glede kreditnih zadrug lahko že kmalu dosegli svoj cilj, tako nas pa čaka na polju ostalega združništva, ki prihaja za kmeta v poštev, še ogromno dela, kajti podrobna združna statistika za l. 1925. nam kaže naslednje številke (od tedaj se stanje bistveno ni izpremenilo):

nabavljalnih, prodajnih in konzumnih zadrug	103
mlekarških zadrug	38
strojnih zadrug	27
živinorejskih zadrug	38
pašniških zadrug	13
vinarskih in kletarskih zadrug	7
skladiščnih zadrug	1
elektriških zadrug	36

Te številke so tako majhne, da vprav kriče po združniških delavcih najrazličnejših panog. Res je, da so n. pr. nabavne, prodajne in konzumne zadruge združene z velikimi sitnostmi in tudi rizikom, zaradi česar je treba pri teh največje previdnosti, a kdor pozna razmere, ve, da bi bile prav nujno potrebne še marsikje. Naravnost nerazumljivo pa je, da imamo

doslej tako malo kmetijsko-strojnih zadrug, ki so danes zlasti za malega kmeta neobhodno potrebne, ne povzročajo prav nobenih sitnosti in nobenega rizika. Že spredaj smo poudarjali nujno potrebo uvedbe strojev v naše kmetovanje, ker je strojno delo navadno boljše, cenejše in hitreje nego ročno. Ker bi bilo seveda smešno zahtevati od posameznih malih kmetov, da bi si sami nabavljali drage stroje, je edini izhod strojna zadruge, ki bi jo morala imeti vsaka večja kmetiška občina. Res je, da so kosilni stroji ali motorni plugi na mnogih površinah le težko ali pa sploh neuporabljivi, toda mlaticnice, slamoreznice, trierji, sejalni stroji in še mnogo drugih se lahko z velikim pridom uporabljajo povsod. V tesni zvezi s temi so tudi električne zadruge, ki bi preskrbovale kmetiškim strojem potrebno pogonsko silo, razen tega pa še razsvetljavo.

Podobno je z živinorejskimi zadrugami. V Švici, v Nemčiji, na Danskem in še po drugih državah, kjer stoji živinoreja najvišje, ne daje država nikakih popor za nabavo in vzdrževanje bikov, marjascev, ovnov in drugih plemenjakov, temveč opravijo vse to kmetje sami s pomočjo zadrug (na Danskem ustanovljajo in vzdržujejo sami celo kmetijske šole), le pri nas čaka in se zanaša vse na podpore države in oblasti. Kakor s strojnimi, tako bi morala biti tudi z živinorejskimi zadrugami Slovenija kar posejana, saj smo že ponovno poudarili, da je umna živinoreja ena izmed glavnih rešitev našega propadajočega kmetijstva. V najtesnejši zvezi z živinorejo so dalje tudi pašniške, mlekarke in sirsarske zadruge. Cele okraje imamo še danes v Sloveniji, kjer ne donaja mleko nobenih ali pa le prav neznatne dohodke, ker ga nimajo kmetje kam prodati. Neobhodno je zato potrebno, da preprežemo vso deželo z mlekarjami, kjer bi kmetje vnovčevali svoje mleko in kjer bi se to mleko potem dalje predelavalo, o čemer smo pa govorili že spredaj. V vinorodnih krajih bi bilo nujno potrebno razširiti vinarske in kletarske zadruge, ki bi skrbele za strokovni napredk našega vinogradništva, ter pomagale vinogradniku pri nabavi vinorejskih potrebščin in prodaji vina. Zadruge posameznih panog bi se morale združevati zopet v krepke zveze, odkoder bi izhajalo smotreno vodstvo, nadzorstvo, iniciativa in v slučaju potrebe tudi pomoč.

Najzanimivejše pa je, da imamo v Sloveniji doslej eno samo skladiščno zadruge (Himeljsko zadruge v Zalcu), čeprav je jasno, da bi jih potrebovali še celo vrsto za najrazličnejše predmete. Te bi se morda dale združiti z zadrugami, ki bi imele nalogo nabavljati kmetiške potrebščine in voditi skupno prodajo kmetiških pridelkov. Če dvignemo naše kmetištvo iz sedanje zaostalosti, bo potreboval kmet stalno prvovrstnega semenja, umetnih gnojil, modernega orodja itd. in jasno je, da bi si lahko nabavil vse te stvari najcenejše potom svoje zadruge, ki bi dobavljala na debelo naravnost od izdelovalca, razen tega bi bilo pa tudi samo zadruge mogoče skrbeti za to, da bo blago res prvovrstno. Istočasno bo seveda treba misliti tudi na združno prodajo kmetiških pridelkov, da na ta način izločimo prekupce, katerim sta danes pogosto izročena na milost in nemilost kmet in konsument (opozarjamo le na ceno živine in mesa!). Samo dobro izvedeno združništvo, ki ga vodijo na višku svojih nalog stoječe zadruge zveze, more doseči oni cilj, za katerim stremijo vsi raziskovalci kmetiškega vprašanja, to je, da spravijo v neposreden stik proizvajalca s kupovalcem (producenta s konsumentom). To bi bilo za kmeta nedoglednega pomena, kajti le na ta način bo lahko dražje prodajal in cenejše kupoval.